

Κύριλλος Λούκαρις: Ο Κρης Οικουμενικός Πατριάρχης

/ [Ιστορία - Εθνικά Θέματα](#)

Όλη του ή ζωή χαρακτηρίζεται από αδιάκοπον δραστηριότητα και συνεχή άγωνίαν δια την άκεραιότητα και διασφάλισιν τής Όρθοδόξου Έκκλησίας.

Έγεννήθη εις τὸ Ηράκλειον τῆς Κρήτης τὸ 1572 καὶ εἶχε τὴν μεγάλην εὐκαιρίαν νὰ μαθητεύσῃ πλησίον τοῦ ὀνομαστοῦ διδασκάλου τῆς Σχολῆς τοῦ Σιναΐτικοῦ Μετοχίου, Μελετίου Βλαστοῦ. Μετὰ ἀπὸ τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς του εἰς τὴν Κρήτην ἠκολούθησε τὸν δρόμον τῆς ἀνωτέρας καὶ ἀνωτάτης παιδείας πλησίον τοῦ διαπρεποῦς λογίου συγγραφέως, ἐπισκόπου Κυθήρων καὶ ἱεροκήρυκος Μαξίμου Μαργουνίου (1549-1602) εἰς τὴν Βενετίαν (1584-1588) καὶ κατόπιν εἰς τὸ φημισμένον Πανεπιστήμιον τῆς Παδοῦης ἀπὸ τὸ 1589 ἕως τὸ 1593. Τὸ 1593, εἰς ἡλικίαν 21 ἐτῶν, ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ μετέπειτα πρεσβύτερος ἀπὸ τὸν ἐπιφανῆ πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Μελέτιον Πηγᾶ (1549-1601), ὁ ὁποῖος ἐνωρὶς διέκρινε τὰ προσόντα τοῦ νεαροῦ Κυρίλλου καὶ ἐφάνέρωσε παντοιοτρόπως τὴν πατρικὴν του φροντίδα.

Ὁ Κύριλλος συνεδέθη μὲ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸν μεγάλον πατριάρχη Ἱερεμίαν Β΄ τὸν Τρανόν. Ἐγνώρισε ἀπὸ κοντὰ τὰ προβλήματα τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν καὶ μὲ τὸν αὐθορμητισμὸν ποὺ τὸν ἐχαρακτήριζε περιώδευσε τὴν νοτιοδυτικὴν Ῥωσσίαν καὶ ἰδιαίτερα τὴν Οὐκρανίαν διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ φρόνημα τῶν ὀρθοδόξων καὶ νὰ τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν προσηλυτιστικὴν προπαγάνδαν καὶ δρᾷσιν τῆς Οὐνίας.

Μόλις 30 ἐτῶν, τὸ 1601, διεδέχθη εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας τὸν Μελέτιον Πηγᾶν. Ὡς πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (1601-1620) ἀναδιοργάνωσε οἰκονομικὰ τὸ πατριαρχεῖον, ἐπεσκεύασε ναοὺς, ἡσχολήθη συστηματικῶς μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου καὶ μὲ συνεχῇ ἀλληλογραφίαν συνειργάσθη στενῶς μὲ τὰς ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Κύπρου καὶ τῆς ΝΔ. Ῥωσσίας. Τὸ 1612 καὶ διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τοῦ ἀνετέθη «ἡ ἐπιτήρησις» τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου. Ἄλλα πάντοτε τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ πρόβλημα τῆς Οὐνίας εἰς τὴν ΝΔ. Ῥωσσίαν καὶ Κωνσταντινούπολιν. Θέλων νὰ ἐξισορροπήσῃ καὶ ὁμαλοποιήσῃ τὰς σχέσεις τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἔναντι τῶν πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς συνειργάσθη μὲ τὴν Ἀγγλικανικὴν ἐκκλησίαν μὲ τὴν πρόθυμον συμπαράστασιν τῶν πρεσβευτῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἡ συνεργασία συνεχίσθη ἀργότερον μὲ τοὺς καλβινιστὰς θεολόγους τῆς Γενεύης. Εἰς τὰ πλαίσια αὐτῶν τῶν διαχριστιανικῶν προσεγγίσεων περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ νεαροῦ τότε Μακεδόνο καὶ μετέπειτα πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μητροφάνους Κριτοπούλου (1589-1639) ὡς ὑποτρόφου εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ σπουδᾶς, ἡ δωρεὰ πολυτίμου χειρογράφου, μὲ ἀραβικὴν μετάφρασιν, τῆς Πεντατεύχου εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας Land, καθὼς καὶ ἡ ἀποστολὴ σπουδαίου ἀλεξανδρινοῦ κώδικος τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἰς τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας Ἰάκωβον Α΄.

Ἡ πατριαρχικὴ Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως «τὸν ἐπ’ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ διαβόητον Κύριλλον Λούκαριν» ἀνεβίβασεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τὴν 4ην Νοεμβρίου 1620. Ὡς Οἰκουμενικὸς πατριάρχης (1620-1638 πατριάρχευσε πέντε φορές: α΄ 1620-23, β΄ 1623-33, γ΄ 1633-34, δ΄ 1634-35, ε΄ 1637-38) εὐρέθη εἰς τὸ ἐπίκεντρον τῆς ὀξυτάτης διαμάχης Παπισμοῦ καὶ Μεταρρύθμισεως. Αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδιαιτέρως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπέφεραν ἀπὸ τὴν ἀσφυκτικὴν καὶ ἐξοργιστικὴν προπαγάνδα τῶν Ἰησουϊτῶν. Εἰς τὰς συστηματικὰς καὶ ἀλληλοσυγκρουόμενας κινήσεις Ἰησουϊτῶν καὶ Μεταρρυθμιστῶν συνέπραττε καὶ ἡ πολιτικὴ διπλωματία μὲ κάθε τρόπο καὶ μέσον, φανερώς ἢ παρασκηνιακῶς. Γαλλία καὶ Αὐστρία προσέφεραν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ἡ Congregatio de propaganda fide ἡγωνίζετο ἑναντίον τοῦ Κυρίλλου: Ἐχρησιμοποιεῖ ὡς ὅπλα τὸν ἐπηρεασμὸν τοῦ ἐλληνικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ διαδίδοντας ὅτι ὁ

πατριάρχης ἦτο καλβινιστῆς ἐνῶ ταυτόχρονα οἱ πρεσβευταὶ Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἀπαιτοῦσαν ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλην τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ Πατριάρχου.

Πέντε φορές εἰς τὸ διάστημα τοῦτο τὸν κατέβασαν ἐκ τοῦ θρόνου του καὶ πέντε φορές μὲ τὴν ψῆφο τοῦ κλήρου καὶ τὴν συμπαράστασιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ ἀνέβηκε πάλιν εἰς αὐτόν. Ἀγγλικοὶ καὶ Διαμαρτυρόμενοι (Ἄγγλοι, Ὁλλανδοί, Γερμανοί, Σουηδοί) ὑπεστήριζαν κάθε φορά καὶ πρὸς ἴδιον ὄφελος τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Λουκάρεως. Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν δίνῃ τῶν θρησκευτικοπολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν καὶ τὸ ἐπικίνδυνον κλίμα ποὺ εἶχε διαμορφωθεῖ ὁ Κύριλλος Λούκαρις ἐπολιτεύετο κατὰ τρόπον ποὺ θεωροῦσε ὅτι ἐξυπηρετοῦσε καλύτερον τὰ συμφέροντα τῆς Ὁρθοδοξίας. Εἶχε πλήρη συναίσθησιν τῆς κρισιμότητος τῶν καιρῶν καὶ τοῦ διαβρωτικοῦ ἔργου τῶν Ἰησουϊτῶν καθὼς διετύπωνε τὰς ἀπόψεις του: «Γυρεύουσι (οἱ Ἰησουῖτες) τὸν χαλασμόν μας καὶ τὸν ἀφανισμόν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν». Ἀλλὰ καὶ οἱ Καλβινισταὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ των χρησιμοποιοῦσαν πολιτικὴν δύναμιν, διπλωματίαν, χρήματα καὶ κάθε μέσον διὰ νὰ φέρουν κοντὰ εἰς τὰς δικὰς των θέσεις τὸ Πατριαρχεῖον καὶ τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ἰδιαιτέρως ὁ πρεσβευτῆς τῆς Ὁλλανδίας Κορνήλιος Haga ἐξαντλοῦσε ὅλη του τὴν ἐπιρροὴν εἰς αὐτόν τὸν ἀδυσώπητον ἀγῶνα πλαισιωμένος ἀπὸ τὸν καλβινιστὴν θεολόγον Ἀντώνιο Leger, ὁ ὁποῖος μὲ φλογερὰ κηρύγματα, θεολογικὰς συζητήσεις καὶ διαπροσωπικὰς σχέσεις κατόρθωσε τελικὰ νὰ ἐπιρρεάσῃ τὸ στενὸν περιβάλλον τοῦ Πατριάρχου ποὺ τὸ ἀποτελοῦσαν ὁ Ναθαναὴλ Κωνώπιος, ὁ Μελέτιος Ποντόγαλος, ὁ Θεόφιλος Κορυδαλλεύς, ὁ Ἰωάννης Καρυοφύλλης. Ἐκείνην τὴν ἐποχὴν οἱ Καλβινισταὶ τῆς Γενεύης ἐφρόντισαν νὰ ἐκδοθῇ καὶ νὰ κυκλοφορήσῃ ἡ Ἀγία Γραφή εἰς ἀπλοελληνικὴν μετάφρασιν, ἡ ὁποία ἔγινε ἀπὸ τὸν Μάξιμον τὸν Καλλιπολίτην. Ὁ Κύριλλος ἠναγκάσθη νὰ ἐγκρίνῃ τὴν μετάφρασιν τοῦ Καλλιπολίτου παρόλο ποὺ οἱ Καλβινισταί, μέσω αὐτῆς, διέδιδαν εἰς τὰ λαϊκὰ στρώματα τὰς θέσεις των προκαλῶντες σύγχυσιν. Ἀλλὰ ἡ σύγχυσις αὕτη μετεβλήθη εἰς χάος ὅταν οἱ Καλβινισταὶ τῆς Γενεύης ἐκυκλοφόρησαν τὸ 1629 εἰς πρώτην λατινικὴν ἔκδοσιν τὴν λεγομένην «Λουκάρειον Ὁμολογίαν» μὲ τὴν ὁποία ὁ πατριάρχης ἐνεφανίζετο εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον ὅτι δέχεται τὴν διδασκαλίαν τῶν Καλβινιστῶν καὶ ἀπεμπολεῖ τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν. Ἀπὸ τὸ 1629 μέχρι τὸ 1633 ἡ «Ἀνατολικὴ ὁμολογία τῆς χριστιανικῆς πίστεως» ἐκυκλοφόρησεν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως εἰς τὴν λατινικὴν, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν γαλλικὴν, τὴν γερμανικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν. «Ἡ κακόζηλος αὕτη Ὁμολογία διήγειρε πανταχοῦ εἰς τὰς ἐκκλησίας μέγιστον θόρυβον καὶ δυσπερίγραφτον ταραχὴν, ἀπασχολήσασα οὐ μόνον ἐκκλησιαστικούς, θεολογικούς, ἀλλὰ καὶ πολιτικούς καὶ διπλωματικούς παράγοντας, πάντες δὲ σχεδὸν ἐθεώρησαν ἐν ἀρχῇ αὐτὴν ὡς ψευδεπίγραφον καὶ οὐχὶ ὡς γνήσιον τοῦ πατριάρχου ἔργον» (Ἰ. Καρμίρης). Πέρασαν ἑκτοτε τριακόσια καὶ πλέον χρόνια ἀπὸ τὴν πρώτην κυκλοφορίαν τῆς λεγομένης «Λουκαρείου Ὁμολογίας». Διαπρεπεῖς ἱστορικοί,

θεολόγοι, έρευνητὲς προσεπάθησαν νὰ διαλευκάνουν τὸ σκοτεινὸν σημεῖον, ἂν πράγματι ὁ Λούκαρις ἦτο ὁ συντάκτης ἢ ὄχι τῆς ἀποδιδομένης εἰς αὐτὸν ἀπὸ τοὺς Καλβινιστὰς, Ὁμολογίας. Ὁ ἴδιος ἠρνήθη πολλάκις προφορικῶς καὶ μὲ τὴν στάσιν του καὶ τὰς ἐπιστολάς του διεκήρυττε τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν του. Μέχρι τὸν θάνατόν του ὅμως δὲν τὴν ἀπεκήρυξε μὲ γραπτὸν κείμενον. Ἡ ἐκκλησία μὲ ἀλλεπάλληλας Συνόδους κατεδίκασεν τὴν Ὁμολογίαν ὡς αἰρετικὴν καὶ ξένην πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον πίστιν τῶν Πατέρων.

Ἡ τραγικὴ φυσιογνωμία τοῦ Κυρίλλου Λουκάρεως εὐρέθη εἰς τὸ μέσον ἀντιτιθεμένων θρησκευτικῶν ῥευμάτων. Ἀπὸ τὴν μίαν οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἐπάσχιζον νὰ προσεταιρισθοῦν τοὺς Ὁρθοδόξους εἰς τὸν ἀγῶνα των ἐναντίον τῶν Ῥωμαιοκαθολικῶν, ἀφοῦ ἔφθασαν ὡς τὸ ἀκράϊον σημεῖον νὰ χρησιμοποιήσουν καὶ τὸν ἴδιο τὸν Πατριάρχην μὲ τὴν «Λουκάρειον Ὁμολογίαν» διὰ νὰ διαδώσουν τὰς νεοφανεῖς θέσεις των. Ἀπὸ τὴν ἄλλην αἱ μηχανορραφαὶ τῶν Ἰησουϊτῶν ἔφθασαν ἕως τὰ μὴ περαιτέρω. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπροστάτευτος, ἔρημος καὶ προδωμένος ἐδικάσθη, κατεδικάσθη καὶ τῇ 27ῃ Ἰουνίου 1638 ἐστραγγαλίσθη. Τὸ σῶμα του ἐρρίφθη εἰς τὸν Βόσπορον. Μετὰ ἀπὸ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα, καθὼς σημειώνει ὁ Μ. Γεδεὼν «ἡ θάλασσα, ἥτις συμπαθοῦσα τῷ θαυμασιωτάτῳ τῆς Ὁρθοδοξίας ὑπερμάχῳ, ἐξέβρασεν αὐτὸ (τὸ πτῶμα) παρὰ τὴν νῆσον Χάλκην». Ἐτάφη μὲ τιμὰς ἀπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Παρθένιον τὸν Α΄ (1639-1644) εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἱστορικοῦ μοναστηρίου τῆς Παναγίας τῆς Καμαριωτίσσης ἐν Χάλκῃ.

Πηγή: www.ec-patr.org